

Sirkka-Liisa Peltola-Laine

*Mwalimu -
Opettaja*

Ibariki Tanzania

Kirjan kansikuvassa seisoo maasai-tyttö kotiovellaan, tuleva paimentolainen vaiko kenties opettaja, pappi tai presidentti?

Kirjan kuvat, kansikuvasta alkaen ovat pääosin Sirkka-Liisan itse ottamia. Alkusivujen perhekuvat ovat perhealbumeista, uusimmista kuvista saamme kiittää Helena Virtalaa (kuva 5), Chengiulaa (kuva 9), Barbso Mushindwaa (kuva 33b) sekä Kimmo Nurmista (44 ja 45). Kartat kokosi Tapio Haavisto.

Eteläisen hiippakunnan piispa Lukilo on antanut luvan heidän toiminnastaan otettujen kuvien julkaisemiseen.

Maasaiden parissa töitä tehtäessä kuvien ottaminen onnistuu vasta vierailijan saadessa heidän hyväksyntänsä.

Mwalimu - Opettaja

© 2016 Sirkka-Liisa Peltola-Laine

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-33-9239-7

Sisällysluettelo

1	ALKUPALAT	1
1.1	KIRJOITTAJAN ESIPUHE	1
1.2	MOTTO	3
1.3	ISOISÄN PERINTÖ	3
2	MUISTOJA LAPSUUDESTA	5
2.1	LAPSUUS SODAN JÄLKEEN	5
2.2	VANHEMPIEMME ANTAMA ESIMERKKI	7
2.3	KYLÄN LAPSET OPETTIVAT YHTEISÖLLISYYTTÄ	8
3	OPPILAASTA OPETTAJAKSI	9
3.1	ALAKOULULAISEN VAKAA PÄÄTÖS	9
3.2	KESKIKOULU ORIPÄÄSSÄ	9
3.3	LUKIO LOIMAALLA	10
3.4	TURUN OPETTAJAKORKEAKOULU	10
4	JUMALAN SELÄN TAA VAI KESKELLE SUOMEA?	11
4.1	OPETTAJANA PUOLANGALLA	11
4.2	LUKIOAIKAINEN UNELMA HERÄÄ ELOON	12
4.3	OPETTAJAN TUTKINTO EI RIITÄ LÄHETYSTYÖHÖN	13
4.4	OPISKELEMAAN TEOLOGIAA	13
4.5	KUTSU LÄHETYSTYÖHÖN	13
4.6	SEURAKUNNAT TUKEVAT NIMIKKOLÄHETTIÄÄN	15
5	VALMENTAUTUMINEN LÄHETYSTYÖHÖN	15
5.1	VANHA LÄHETTI OPETTI ARKIPÄIVÄN MISSIOLOGIAA	16
5.2	SUOMEN LÄHETYSSEURAN LÄHETYSKURSSI 1973	16
5.3	KIELIKURSSILLA	18
6	NAISTYÖ NJOMBESSA	19
6.1	NAISET OPETTAVAT SINULLE TAPOJA	20
6.2	SUAHILI ARKIKIELEKSI	20
6.3	TUTUSTUMINEN PAIKALLISEEN SEURAKUNTAAN JA IHMISIIN	23

7	OPETTAJANA KIDUGALASSA	25
7.1	USKONNONOPETTAJIEN KOULUTTAJANA	26
7.2	EVANKELISTOJEN JA PAPIEN KOULUTTAJANA	27
7.3	LUKION USKONNONOPETTAJANA	28
7.4	RIPPIKOULULEIRI TANSANIALAISITTAIN	33
7.5	RAAMATUN OPETUS TANSANIAN KOULUISSA	36
7.6	VUOSIKERTOMUS 1981	39
7.6.1	KUJITEGEMEA ELI ITSEKANNATTAVUUS	39
7.6.2	OMA OPETUSTYÖNI	40
7.6.1	KOULUN SUORITTAMA EVANKELIOIMISTYÖ	40
7.7	ATWANUKYE MABENAN TARINA	42
7.8	KIDUGALASTA IRINGAAN	44
8	PIISPAN EROTTAMINEN	47
8.1	RUKOUS AUTTAA?	49
8.2	MALAIKA, "PIISPAN PAHAT ENKELIT"	49
8.3	UUSI PIISPA VUHAHULA, SUURI SIUNAUUS	50
9	OPISKELIJAPAPIKSI TUMAININ YLIOPISTOON	51
9.1	OPISKELIJOIDEN PUOLESTA PUHUJANA	52
9.2	SANOMALEHTIMIESTEN KOULUTUS	55
9.3	OPISKELIJAPAPIKSI SIUNAAMINEN 1998	56
9.4	STIPENDIAATEIKSI JOENSUUHUN	57
10	UKWATAN NEUVONANTAJA	58
10.1	UKWATA, KOULULAISTEN OMA KRISTILLINEN JÄRJESTÖ	58
10.2	OMAT SYNTYMÄPÄIVÄT UKWATAN VARAINHANKINTANA	59
10.3	NUORTEN ONGELMIEN KUUNTELIJANA	63
10.4	KUKA MAKSAA UKWATAN VELAN?	65
10.5	PÄÄSIÄISKOKOUS ROHKASEE 1994	66
10.6	UKWATA-JOHTAJAN HÄÄT	69
11	SUOMI-TANSANIA-SEURAN HIV/AIDS-PROJEKTI	71
11.1	DRAAMASEMINAARI NJOMBESSA 2005	71
11.2	FURAHINI, ILOITKAA!	75
11.3	TANSANIALAISTEN KOULULAISTEN PÄÄSIÄINEN	77
12	"TULKAA MAASAIKYLIIN, IHMISET PELKÄÄVÄT TULLA MEILLE"	79
12.1	MAASAI-KULTTUURI	79
12.2	TUTUSTUMINEN MAASAIHIN	82

12.3	MAASAI-SEURAKUNTA KASVAA	82
12.4	PAPPILAN RAKENTAMINEN TALKOOTOYÖNÄ	85
12.5	"MIKSI TE SYÖTTE JEESUKSEN LEIPÄÄ YKSINÄNNE?"	86
12.6	YOHANA NGEKEE – HUUTAVAN ÄÄNI ERÄMAASSA	86
13	PALUU MAASAIIDEN PARIIN	88
13.1	ELÄKELÄISENÄ MATKALLA TANSANIASSA	88
13.2	EMERITUSOPETTAJANA KIDUGALASSA 2009	92
13.3	USKOLLINEN MAASAIIDEN YSTÄVÄ	92
13.4	NAISTEN SEMINAARI KIDUGALASSA	94
13.5	LUKUTAITO-OPETUKSEN ALKAMINEN MADUNGULUSSA	94
13.6	NAISTEN SEMINAARI NJOMBESSA	95
13.7	TANSANIASSA PYHÄINPÄIVÄNÄ TUNNELMISSA 2009	97
13.8	MUITA TILAISUUKSIA JA KOKOUKSIA, JOIHIN OSALLISTUIN	98
13.9	VAALIT JA SEMINAAREJA	99
14	KIITOLLISUUDEN AIHEITA	101
14.1	MUSIIKIN LAHJA	101
14.2	TOISEN IHMISEN KUNNIOITTAMINEN	103
14.3	YKSIN VAI YHDESSÄ	105
14.3.1	MAMA PELTOLA	105
14.3.2	VASTAUS HARTAISIN RUKOUKSIINI 2010	109
14.3.3	PERTIN MUISTOLLE	109
15	LOPPUSANAT	112
15.1	ONKO LÄHETYSTYÖ PAKKOKÄÄNNYTYSTÄ?	112
15.2	KOTIINPALUU	114
15.3	MENIVÄTKÖ RAHAT PERILLE?	118
15.4	'ISÄ MEIDÄN' -RUKOUS SUAHILIN KIELELLÄ	121
15.5	LÄHETTITOVEREITANI	122
15.6	KIITOKSET	124

1 ALKUPALAT

Toivon sanoma tulee voimakkaasti esille kristittyjen kirkon työntekijöiden ja johtajien rohkeudessa viedä viestiä Jeesuksesta eteenpäin vaikeinakin aikoina. Tansanian ulkonaisesti köyhässä kirkossa opin tuntemaan armollisen Jumalan ja lähimmäisestä välittämisen merkityksen. Sain nähdä laulun ja tanssin riemun, yhteisen rukouksen, jakamisen ja vieraanvaraisuuden voiman, työtovereiden keskinäisen solidaarisuuden ja hyvien johtajien merkityksen. Afrikassa opin uudella tavalla arvostamaan suomalaista yhteiskuntaa, sen sosiaaliturvaa, ilmaista koulutusta ja korkeatasoista terveydenhoitoa. Monista näistä asioista Tansaniassa vasta nähdään unta ja meille ne ovat niin itsestään selviä, että unohdamme olla kiitollisia niistä.

1.1 Kirjoittajan esipuhe

Saatuani valmiiksi Tansanian uskonnonopetusta käsittelevän lisensiaattityöni vuonna 2002 silloinen työni ohjaaja, professori Kirsti Tirri rohkaisi minua jatkamaan omaelämäkerrallisella kirjalla, jossa toisin esille lähetystyömatkoillani vuosien 1975-1999 aikana tapahtuneet asiat. Koska väitöskirjaa olisi ollut vaikea tehdä Tansaniasta käsin, aloin kotimaahan palattuani kerätä tätä kirjaa varten työhöni ja elämäni Tansaniassa liittyviä asioita, joista arvelen ihmisten haluavan tietää tänä kansainvälistyvänä aikana.

Niinä vuosina tapahtui paljon suuria asioita, jotka vaikuttivat myös tavallisen lähetin elämään ja työtehtäviin. Tansanian koululaitosta kehitettiin ja Tansanian luterilainen kirkko oli sinnikkäästi mukana kehityksessä. Kidugalan raamattukoulu muutettiin Kidugalan seminaariksi, jossa alkoi ensin yläaste ja vuonna 1993 myös lukio, jonka alemmilla luokilla olin opettajana. Samanaikaisesti perustettiin Tansanian luterilaisen kirkon Tumaini-yliopisto eli 'Toivon yliopisto' Makumiiraan, Moshiin ja Iringaan. Sain olla uuden yliopiston opettajana ja opiskelijapappina Iringassa vuosina 1997-1999 ja kokea miten ylioppilaat riemuitsivat uuden yliopiston syntymisestä. Näin myös ensimmäisten ylioppilaiden kapinan ja lakon heidän taistellessaan kohti demokratiaa yksinvaltaisen länsimaisen johtajan alaisuudessa. Opettajatyöni lisäksi minut kutsuttiin kristillisen, ekumeenisen koululais- ja opiskelijajärjestön UKWATAN neuvonantajaksi. Oli erittäin antoisaa pohtia tansanialaisten nuorten kanssa heidän elämäänsä, vaikeuksiaan köyhyyden keskellä, ponnistelujaan nousta koulutuksen avulla kohti parempaa tulevaisuutta. Oli rohkaisevaa huomata, miten tärkeää nuorille oli kristillisen uskon tuoma toivo. Tätä toivon sanomaa tahdon kirjallani tuoda esille.

Tullessani kotimaahan 1999 yritin etsiä työpaikkaa, mutta 55-vuotiaasta pidettiin jo vanhana, vaikka itse koin olevani vielä hyvässä työkuunnossa. Olin Tansaniassa työskennellyt paljon nuorten kanssa, enkä heidän mielestään ollut liian vanha nuorisotyöhön. Samoihin aikoihin minun todettiin sairastavan Parkinsonin tautia. Alkujärkytyksen jälkeen ja saatuani hyvät lääkkeet olen voinut elää normaalia elämää. Samoihin aikoihin kohtasin elämäni rakkauden ja solmin avioliiton Pertti Laineen kanssa, joka suureksi surukseni kuoli vain vuosi häittemme jälkeen.

Jäätyäni eläkkeelle Suomen Lähetysseuran työstä olen toiminut kansalaisjärjestöissä erilaisissa projekteissa, jotka kaikki ovat olleet jotenkin yhteydessä Tansaniaan. Suomi-Tansania-seuran kautta saimme HIV/AIDS-projektin UKWATAn koululaisten ja opiskelijoiden kanssa Njomben alueella. Saimme uskoa ja toivoa, että tämäkin vaikea sairaus on voitettavissa. Koululaiset ja opiskelijat voivat toimia toistensa auttajina vertaisryhmissä. Rohkaisimme opiskelijoita video-sarjakuvien ja bibliodraamakurssin välityksellä etsimään apua noista ryhmistä Njombessa vuonna 2005. Tämän HIV/AIDS-projektin avulla saimme avattua Njombeen ensimmäisen Netticafeen, joka vieläkin toimii Eteläisen hiippakunnan nuorisotyön yhteydessä.

Olen ollut mukana Yläneen lähetysystävien tukemassa maasai-projektissa Usangun alueella. Tämä projekti liittyy ilmaston lämpenemisen aiheuttamaan ajankohtaiseen murhenäytelmään, joka sai alkunsa Usangun paimentolaisten hädöstä Ruaha-joen kosteikoilta. Paimentolaiset, lähinnä maasait tehtiin syyllisiksi Tansaniaa kohdanneen kuivuuden aiheuttamaan Ruaha-joen kuivumiseen. Sateet myöhästivät kolme kuukautta ja Ruaha-joki, jonka varrella on kaksi Tansanian sähkön tuotantoon tärkeää tekojärveä, kuivui ja aiheutti siten katastrofaalisen sähköpulan. Ruaha-joen kuivuminen pantiin kuitenkin maasaiden lehmien syyksi, joiden väitettiin juoneen joen tyhjäksi. Ilmastonmuutoksen aiheuttamilla epävakailla sääoloilla tai Ruaha-joen rannalle perustetuilla riisipelloilla ei nähty olevan mitään osuutta asiaan. Siksi maasaiden piti siirtää lehmänsä nopeasti pois Ichefun kosteikolta Mtwaaraan, Morogoroon ja Chunyaan. Näissä karjan pakkosiirroissa kuoli arviolta puoli miljoonaa nautaa ja uljaat maasait köyhtyivät. Olin todistamassa tätä ilmaston lämpenemisen aiheuttamaa murhenäytelmää ja yritin saada apua. Yläneen lähetysystävät vastasivat avunhuutoon ja alkoi vuosien yhteistyö Usangun maasaiden kanssa.

Afrikka on opettanut yhteistyötä. Lähetystyö ja kirkon työ on yhdessä tekemistä. Me lähetit olemme etuoikeutetussa asemassa, kun saamme olla välittämässä tätä yhteyttä.

Afrikka on opettanut kärsivällisyyttä. *"There is no hurry in Africa"* = Afrikassa ei ole kiirettä. *"Haraka, haraka haina baraka."* = Kiireellä ei ole siunausta. Kiireellä voidaan tehdä huonoja päätöksiä. Tärkeitä päätöksiä pitää harkita ja rukoilla, etsiä yhdessä ratkaisuja.

Afrikka on opettanut nöyräksi. Jumalan valtakunnan työ menee eteenpäin meidän kauttamme tai meistä huolimatta. Tärkeintä on olla uskollinen siinä tehtävässä, johon on kutsuttu. Jumala ei kysy onnistumista, mutta hän kysyy uskollisuutta.

Tutkimattomia ovat Herran teot. Sairastuessani Parkinsonin tautiin 1999 olin huojentunut, koska veljistäni kukaan ei ollut sairastunut. Minun lisäkseni vain yksi serkuistamme sairastui Parkinsoniin. Kun sitten ohitusleikkaukset tulivat tapetille ja meistä jokaisella alkoi jo olla sairauksia, niin minäkin päätin uskaltautua polvileikkausjonoon. Silloin sattui oikea onnettomuus. Kolmen päivän lepoaika oli päättymässä, kun minulle tuli aivoinfarkti. Menetin puhekykyni. Tätä kirjoittaessani olen jo yli seitsemän kuukauden ajan opetellut uutta elämää. Olen huomannut, miten vaikeata on oppia hyväksymään vammaisten kohtaloa. En ole mielestäni aivohalvauksen uhri, vaikka sain afasian ilmeisesti marevan-lääkityksen virhearvioinnin kautta. Olen huomannut

sisaruksieni, heidän perheittensä ja ystävien, huolehtivaisuuden ja huolenpidon arvon. Suomalainen terveydenhoito saa myös minulta täydet pisteet. Puheterapian oppeja olen yrittänyt seurata. Seurakuntamme kanttori Alberto Peltonen saa samalla myös suuren kiitoksen, sillä hän on avannut minulle hengellisen musiikin aarteita. Kiitän myös Tapio Haavistoa ja hänen perhettään, sillä ilman heitä muistelmakirjoitukseni eivät olisi koskaan edenneet kirjaksi asti. Jumala pysyi lupauksessaan antaen minulle uuden toivon muistelmateokseni valmistumisesta. Raamatussa Hän lupaa meille kaikille:

"Minä annan tulevaisuuden ja toivon." Jer. 29:11.

1.2 Motto

Jokainen ihminen on opettajamme

ja jokainen vaikeus on uusi mahdollisuus ihmiseksi kasvamisen tiellä.

1.3 Isoisän perintö

Augusti Åkerman on ollut Yläneen historiassa merkittävä mies. Hän oli räätäli, mutta hän oli mukana monessa luottamustehtävässä. Vanhin serkkuni Marja on ainoa lastenlapsi, joka hänet näki, me muut synnyimme vasta isoisän kuoleman jälkeen. Marja muisti, että isoisä istui keinutuolissa ja veisasi virsiä. Hän oli hurskas mies ja kiinnostunut kehittämään kotikuntaansa. Yläneen historian: "Kartanoita ja korven kansaa" kirjoittaja Pia Mattila-Lonka kertoo hänestä paljon. Hän oli työväenyhdistyksen perustajajäsen ja hän nousi kuntakokouksen johtoon 1908 - 1916 ja oli kunnanvaltuuston puheenjohtajana 1919-1922. Hän oli perustamassa Säästöpankkia. Hän oli perustamassa Uudenkartanon meijeriä. Hänet valittiin ensimmäiseen kirjastojohtokuntaan ja hän toimi pitkään kirjaston hoitajana ja hänestä mainittiin, että hän luki kaikki kunnan lainakirjaston kirjat. Hän oli perustamassa Osuusliikettä ja Työväentalon rakentajien ensimmäinen allekirjoitus oli hänen. Hän ajoi samoja asioita Yläneen historiassa, mitä olen kokenut tarpeelliseksi aivan toisessa maanosassa, Afrikassa. Lähdin lähetystyöhön hengellisen kutsumuksen pohjalta. Vähitellen huomasin, että lähetystyössä tulee auttaa ihmisiä monella tavalla aivan kuin Augusti Åkerman oli oivaltanut 50 vuotta aikaisemmin.

Isoisä oli perheen kasvaessa joutunut miettimään, miten turvata kasvavan perheen ruoka ja niin hän oli ostanut maatilaa Yläneen Keihäskoskelta. Hänen nuorin poikansa, minun isäni, oli innokas maanviljelijä, joka raivasi uutta peltoa aikana, jolloin sitä pidettiin jo melkein rikollisena liikatuotannon takia. Maatalous koki isäni aikana voimakkaan rakennemuutoksen. Yläneen historian kirjassa on kuva Peltolan perunapäivästä vuodelta 1948, jolloin lähes koko Keihäskosken väki on ollut nostamassa perunaa. Myöhemmin kylän nuoriso on muuttanut työn ja opiskelun perässä kaupunkeihin, maatiloilla on vain isäntä ja emäntä, jotka hekin usein toimivat vielä muissa tehtävissä. Maatalous on kovasti koneellistunut ja EU:n myötä muuttunut tehotuotannoksi. Talvisodan aikana, jolloin isoisä oli jo kuollut, oli Peltolassa vielä neljä hevosta, joista kaksi toimitettiin sotaan. Vielä 1940-luvulla on Peltolasta otettu valokuva näistä neljästä hevosesta.

'Mwalimu - Opettaja' on kirja Sirkka-Liisan elämästä Tansaniassa. Kirjan afrikkalaista ydintä ympäröi hänen koko elämäntarinansa: Miten minusta tuli lähetystyöntekijä? Millaista oli palata takaisin Suomeen vuosikymmenten jälkeen? Tansanialaiseen arkeen keskittyvän muistelmateoksen sivuilla Sirkka-Liisan taival opettajana aukeaa lukijalle värikkäänä ja elävänä.

Jeesus on paras opettaja, sellainen tahdon olla minäkin:
Oikeudenmukainen opettaja ja valmis auttamaan jokaista lähimmäistäni.

"Kun kristityn nimi on mulla,

tee siksi minut todella,

suo sanan tekijäksi tulla,

myös nuhteitasi totella,

seurassa ystäväiesi

sinulle elää, Herrani."

~Virsi 409 : 3

Kirjan oikoluku ja taitto: Tapio Haavisto

